Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite Asiantuntijalausuntopyyntönne 17.4.2018

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ JA KASVUPALVELUISTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVISTÄ LAEISTA

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja laki kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa sekä niiden yhteinen voimaanpanolaki, jolla kumottaisiin laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista. Maakuntien liittojen alueiden kehittämistä koskevat tehtävät siirrettäisiin perustettaville maakunnille pääosin nykyisen kaltaisina. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työvoima- ja elinkeinotoimistojen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävistä valtaosa siirrettäisiin maakunnille maakunnallisina kasvupalveluina järjestettäviksi. Pääkaupunkiseudun erityistarpeet otettaisiin huomioon säätämällä Uudenmaan kasvupalvelut järjestävästä kuntayhtymästä.

Suomen metsäkeskuksen lausunto

Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle maakuntauudistuksen alueiden kehittämiseen ja kasvupalveluihin liittyvästä lainsäädännöstä. Lausunto keskittyy erityisesti aluekehitystä koskevan lainsäädännön muutoksiin.

Metsäkeskus on seurannut maakuntauudistuksen valmistelua tiiviisti ja on myös antanut lausuntonsa lakiuudistusten valmistelun eri vaiheissa valmistelussa käytettäväksi. Vaikka maakuntauudistuksen lainsäädäntömuutokset koskevat vain pieneltä osalta sen toimintaa, muuttaa uusien maakuntien rakentaminen aluekehityksen ja kasvupalvelujen kokonaisuutta merkittävästi. Metsäkeskuksella on ollut alueilla hyvä yhteistyö maakuntien, ELY-keskusten ja muiden uudistuksessa uusiin organisaatioihin siirtyvien tahojen kanssa. Metsäkeskuksen tavoitteena on maakuntauudistuksen edetessä rakentaa mahdollisimman hyvin toimiva kumppanuus myös uusien maakuntien kanssa.

Metsäkeskuksen lakisääteisiin tehtäviin kuuluu mm. alueellisten metsäohjelmien laatiminen, jotka hyväksytään maakunnallisissa metsäneuvostoissa. Useimmissa maakunnissa metsäbiotalouden aluetaloudellinen merkitys on suuri. Mm. näistä syistä Metsäkeskuksen näkemyksen mukaan sen ja maakunnallisten metsäneuvostojen asiantuntemusta metsäbiotaloudesta sekä alueellisia metsäohjelmia tulisi hyödyntää tehokkaasti maakuntastrategiaprosesseissa niin tilannekuvan kuin tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyssä. Strateginen kumppanuus Metsäkeskuksen ja maakuntien välillä luo tähän hyvän perustan ja toimintamallin.

Yksityiskohtaiset kommentit Lakiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista

2 luku Alueiden kehittäminen

5 § Vastuu alueiden kehittämisestä

(Lakiluonnos) *"…Maakunnat vastaavat alueellaan aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja maakunnan yleisestä kehittämisestä sekä siihen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä ja yhteistyöstä valtion viranomaisten, alueen keskuskaupunkien, muiden kuntien, korkeakoulujen ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa sekä Lapin maakunnassa saamelaiskäräjien sekä tarvittaessa muiden maakuntien kanssa. Maakunta kehittää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ottaen huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet. Maakunta vastaa alueellisesta ennakoinnista ja siihen liittyvästä yhteensovittamisesta."*

<u>Suomen metsäkeskus:</u>
Maakunnan tehtävä on vastata aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta kumppaneidensa kanssa. Lain perusteluissa todetaan, että *"Aluekehittämiseen käytettävien voimavarojen vähentyessä on eri toimenpiteiden vaikuttavuutta parannettava. Tärkeää on myös parantaa yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyviä toimintaedellytyksiä. Tämä edellyttää uudenlaisia yhteistyömuotoja, alueiden toimijoiden kansainvälistä ja kansallista verkottumista sekä Suomen kilpailukyvyn kannalta keskeisten vah-vuuksien parempaa hyödyntämistä."* Lisäksi todetaan, että *"…aluekehittämisviranomaisen tehtävään sisältyy vastuu kehittää aluettaan sen omista lähtökohdistaan sen mukaan kuin se katsotaan tarpeelliseksi. Alueiden kehittämiseen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja niitä ovat toteuttamassa useat eri tahot. Tämän vuoksi on tärkeää, että kehittämistyötä tehdään yhdessä eri toimijoiden kanssa. Keskeisiä toimijoita ovat kunnat, valtion viranomaiset ja erilaiset järjestöt sekä alueen yrittäjät."*

Metsäkeskus hakee konkreettista yhteistyötä maakuntien kanssa uusien maakuntastrategioiden laatimisessa, koska metsäbiotalouden merkitys maakunnissa kasvaa edelleen. Lisäksi Metsäkeskuksella on lakisääteinen tehtävä laatia alueelliset metsäohjelmat alueellisissa metsäneuvostoissa laajassa alueellisessa yhteistyössä. Alueellisia metsäohjelmia ja metsäneuvostoja on siksi syytä hyödyntää paikallisten metsäsektorin sidosryhmien äänenä maakuntien tilannekuvan määrittelyssä sekä maakuntastrategioiden ja –ohjelmien laadinnassa metsäbiotalouden tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyssä. Toimintamalli tukisi myös lakiuudistuksen tavoitteena olevaa yhteistyötä, kustannustehokkuutta ja eri hallinnonalojen toimenpiteiden samansuuntaisuutta ja vaikuttavuutta. Metsäkeskuksen yritysohjelman kautta metsäalan yritykset saavat tietoa siitä, miten hyödyntää maakuntien tarjoamia kasvupalveluja.

8 § Alueiden uudistumisen neuvottelukunta

(Lakiluonnos) *Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Sen tehtävänä on:*
1) sovittaa yhteen ja linjata omalta osaltaan alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta sekä edistää strategisten linjausten toteuttamista;
2) edistää valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyötä;
3) koota ja välittää alueellista tilannekuvaa ja tietoa kehittämistarpeista sekä seurata ja ennakoida alueiden kehitystä ja toimenpiteiden vaikuttavuutta; ja
4) käsitellä alueiden kehittämiseen liittyviä keskeisiä uudistuksia.

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan ja nimeää sen puheenjohtajan. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää neuvottelukunnan jäsenistön muutoksista. Neuvottelukunta voi asettaa jaostoja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä.

Suomen metsäkeskus:
Suomen metsäkeskus esittää, että sen tulisi olla mukana tämän lain 31§:n mukaisessa Alueiden uudistamisen neuvottelukunnassa määrittämässä valtakunnallista tilannekuvaa Suomen talouden kannalta keskeisen talouden elementin eli metsäbiotalouden osalta.

9 § Maakunnan yhteistyöryhmä

(Lakiluonnos) *Maakunnassa on 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun aluekehittämispäätöksen, maakuntastrategian ja maakuntaohjelman, alueen kehittämiseen vaikuttavien muiden suunnitelmien ja sopimusten sekä kansallisten ja Euroopan unionin osarahoittamien ohjelmien toimeenpanon strategista yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmä toimii lisäksi yleisasetuksen 5 artiklan mukaisena kumppanuuselimenä. Yhteistyöryhmässä tulee olla kattavasti edustettuina maakunnan alueen kehittämisen kannalta keskeiset tahot kuten yleisasetuksen 5 artiklassa säädetään. Lapin maakunnassa yhteistyöryhmän jäsenenä tulee olla saamelaiskäräjien edustaja. Yhteistyöryhmän ja sen asettaman jaoston jäseneen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Maakuntaan pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö voidaan valita yhteistyöryhmän jäseneksi.*

Suomen metsäkeskus:
Esitämme, että maakuntien yhteistyöryhmiin kutsutaan edustus Suomen metsäkeskuksesta.

10 § Alueiden kehittämisen painopisteet ja maakuntaohjelma

(Lakiluonnos) *Valtioneuvosto päättää valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (aluekehittämispäätös). Valtioneuvoston päätös ohjaa eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä ja toimenpiteiden yhteensovittamista. Ministeriöt valmistelevat päätökseen yhteisesti aluekehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet.*

Maakunta laatii maakuntastrategiaan perustuvan maakuntaohjelman, joka tarkentaa maakunnan aluekehittämiseen liittyvien tehtävien toimeenpanoa lähivuosina. Maakuntaohjelman hyväksyy maakuntavaltuusto. Maakuntaohjelma on otettava huomioon maakunnan alueella toimivien viranomaisten toiminnassa. Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, muiden maakunnan viranomaisten sekä alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden tahojen kanssa. Lapin maakunnassa saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistelee saamelaiskäräjät.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä aluekehittämispäätöksen valmistelusta ja sisällöstä.

Suomen metsäkeskus:
Metsäkeskus hakee konkreettista yhteistyötä maakuntien kanssa uusien maakuntastrategioiden laatimisessa, koska metsäbiotalouden merkitys maakunnissa ja siten myös maakuntien aluekehityksen osana kasvaa. Metsäkeskuksella on lakisääteinen tehtävä laatia maakunnalliset metsäohjelmat alueellisissa metsäneuvostoissa. Alueellisia metsäohjelmia ja metsäneuvostoja on syytä hyödyntää paikallisten metsäsektorin sidosryhmien äänenä maakuntastrategioiden ja –ohjelmien laadinnassa metsäbiotalouden tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyssä.

11 § Alueiden kehittämisen keskustelut

(Lakiluonnos) *Maakuntalain 13 §:ssä tarkoitetun neuvottelun tueksi ja valtion ja maakuntien välisen yhteistyön edistämiseksi valtio ja maakunnat keskustelevat vuosittain alueiden kehittämisen tavoitteista ja toimeenpanosta. Keskustelut perustuvat valtioneuvoston aluekehittämispäätökseen ja aluekehityksen ajankohtaiseen tilannekuvaan. Keskusteluja koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö.*

Keskustelujen tarkoituksena on saavuttaa valtion ja maakuntien yhteinen näkemys alueiden kehittämisen tavoitteista ja toimintaedellytyksistä. Keskustelujen johtopäätökset toimivat osaltaan maakuntalain 13 §:ssä tarkoitetun neuvottelun valmisteluaineistona.

Suomen metsäkeskus:
Alueiden kehittämisen tilannekuvat tulee laatia maakunnissa yhteistyössä maakuntien muiden aluekehitykseen osallistuvien toimijoiden kanssa, koska aluekehityskeskustelussa tulee olla esillä koko aluekehityksen kokonaisuus, ei pelkästään maakunnan toimialaan kuuluvat tehtävät. Keskeisiä toimijoita ovat kunnat, koulutuksen järjestäjät, valtion viranomaiset (mm. Suomen metsäkeskus) ja erilaiset järjestöt sekä alueen yrittäjät.

3 luku Kasvupalvelut ja niiden järjestäminen

Suomen metsäkeskus:
Lain perustelujen mukaan *”…Käyttövelvoitteen avulla varmistettaisiin yhdenmukaisia tietoja keräävien, tuottavien ja välittävien järjestelmien toimivuus ja hyödyntäminen esimerkiksi palvelujen saatavuuden ja työvoiman liikkuvuuden edistämisen tarkoituksessa.”* Lakiuudistuksen toimeenpanossa kasvupalvelujen toiminnan kannalta keskeiseksi nousee palvelujen digitalisaation onnistuminen. Palveluilla pitää olla yhteinen alusta, jolla voidaan toimia valtakunnallisesti. Valmistelussa tulee myös taata kasvupalvelujärjestelmän nopea käynnistyminen joka puolella maata. Muuten mm. valtakunnallisesti toimivat yritykset ja organisaatiot joutuvat keskelle järjestelmä- ja palvelutuottajaviidakkoa, missä asioiden hoitaminen ei suju ja elinkeinojen kehittäminen vaikeutuu.

Lahdessa 25.4.2018

Ari Eini
johtaja
Suomen metsäkeskus